

La violència amenaça el Timor Oriental

El Timor Oriental viu uns dies d'incertesa. La setmana passada, un grup de rebels va provar d'assassinar el president Ramos-Horta i el primer ministre Xanana Gusmão. Aquest atac ha desfermat el temor d'un nou brot de violència, després d'uns quants mesos de calma.

Un acte rutinari: aprofitar la primera llum del sol per sortir a moure el cos. El president del Timor Oriental, José Ramos-Horta, premi Nobel de la Pau el 1996, repetia amb disciplina els exercicis matinals des que va tornar al país d'un exili 24 anys. El dilluns 11 de febrer passat va fer això mateix, és a dir, sortí de la seva residència davant la platja d'Areia Branca, com sempre, amb poca vigilància. Ramos-Horta, heroi de la independència del Timor Oriental, havia rebutjat moltes vegades la protecció de les tropes australianes. Un grup de rebels, des dos cotxes, van disparar al president i el van deixar ferit greu al mig de la carretera. Pocs minuts després, un altre tiroteig despertava els veïns del barri de Balibar; aquesta vegada els trets eren contra el primer ministre, també líder del moviment independentista, Xanana Gusmão. Les bales, però, no l'arribaren a tocar. En un hora, dos intents de magnicidi, un cop d'estat de fira i el cervell de l'operació, Alfredo Reinado, abatut a trets.

L'any 2006 Timor va entrar en una espiral de violència, començada amb un motí d'un grup de militars, més tard aprofitat pel major Alfredo Reinado per canalitzar el descontentament propi amb la classe política del Timor independent. El militar, que per indisciplina va anar caient dins la jerarquia militar fins al rang més baix, compartia poques de les inquietuds dels militars sollevats, però tenia allò que ells els faltava: capacitat de lideratge i una excusa per a protestar. Es va recloure al districte d'Ermera, a les muntanyes, va arregar armes que no tenien amo i va pronunciar les paraules justes per fer que els joves sense

sou, sense estudis i sense gaires coses en què creure, el seguissin. Després de les protestes del juliol del 2006 Reinado va acabar, acusat d'homicidi i possessió il·legal d'armes, a la presó, d'on es va escapar al cap de poques setmanes. Es va convertir en un fugitiu poderós, perseguit per les tropes australianes i neozelandeses, però, en certa manera protegit per Ramos-Horta mateix.

El president mai no va voler eliminar Alfredo Reinado a la força. Es va estimar més el diàleg, i per això es va trobar amb ell unes quantes vegades; la darrera, pocs dies abans de l'intent d'assassinat. El militar, tanmateix, se sabia perseguit i alhora debilitat per una massa de seguidors que s'havia anat empentint. Va jugar una última carta, la de la conspiració, a principi d'any. En un enregistrament culpava el primer ministre d'haver maquinat les protestes del

2006 per fer caure el govern i arribar al poder. A ulls del gran públic això no va fer canviar res. Potser precisament per la poca influència de les seves paraules, Alfredo, imprevisible i allunyat del seny, va decantar-se per un intent desesperat de fer triomfar el seu moviment.

A Dili, la capital del Timor Oriental, hi ha qui pensa que, mort Reinado, morta la tensió que presideix la capital des de fa molts mesos, i que dies abans de l'assalt al president es va plasmar amb l'enèsim atac contra les tropes estrangeres. Se sol dir que els camps de refugiats que hi ha a la capital són el millor termòmetre de la situació. Fent cas d'això, les hores immediatament posteriors al frustrat cop d'estat feien entendre que després de la tempesta vindrà la calma. Amb tot, queden dues incògnites a l'horitzó. La més evident és la dels seguidors de Reinado, que, si bé cada cop són més pocs, continuen essent-hi, armats i ara amb un líder convertit en màrtir. L'altra són les fractures creades per les tensions del 2006, que poden no cicatritzar. Aquesta era, és, la màxima aspiració del president: tornar a unir els timorencs sota un objectiu comú, ara que la independència ja sembla haver passat a ser un d'aquells privilegis que la majoria passen per alt.

*Dani Madrid
Dili (Timor Oriental)*

Un timorenc passa per un control de seguretat de l'exèrcit a la carretera principal d'entrada a Dili, la capital del Timor Oriental, el dimarts 12 de febrer.

